

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Akdeniz Çanağı Ülkelerinde Turizm Coğrafya Eğitimi Üzerine Bir Bakış

Öğr. Gör. Dr. Betül AKYOL, Kırıkkale Üniversitesi, Fatma Şenses Meslek Yüksekokulu, Kırıkkale, e-posta: betulakyol@kku.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3659-4587>

Prof. Dr. Yüksel ÖZTÜRK, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, e-posta: yuksel.ozturk@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4320-5626>

Öz

Turizm önemli küresel faaliyet olan aynı zamanda yerlerin ve destinasyonların dönüştürücü ve üretken rol oynayan en aktif etkenlerden biridir. Bu araştırmanın temel amacı, bazı Akdeniz ülkeleri (Türkiye, İspanya, İtalya ve Portekiz) üniversitelerinde mevcut olan turizm coğrafya ders içeriklerini tespit etmek ve Akdeniz çanağındaki ülkelerle karşılaştırmalı analizini yapmaktır. Bu çalışmada nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntem olarak içerik analizinden faydalanılmış, nicel yöntem olarak ise uyum analizi kullanılmıştır. Türkiye'den 93, İtalya 27, İspanya 26 ve Portekiz'den 6 bölümden 152 veri elde edilmiştir. Araştırmaya ait veriler Türkiye, İspanya, İtalya ve Portekiz üniversitelerinin web sitelerinden elde edilmiştir. Araştırma bulguları değerlendirildiğinde Türkiye'de turizm coğrafyasına yönelik ders içerikleri Türkiye turizm bölgeleri ve Anadolu uygarlıkları konularının ilk sıralarda olduğu görülmektedir. İtalya üniversiteleri turizm coğrafya ders içeriklerinde ise sürdürülebilir turizm ve kültür turizmi konularının önemli olduğu görülmektedir. İspanya üniversiteleri turizm coğrafya ders içerikleri ise, İspanya turizmi/coğrafyası ve dünya coğrafyası konularının ilk sıralarda olduğu görülmektedir. Son olarak, Portekiz üniversiteleri turizm coğrafya ders içerikleri ise fiziki coğrafya ve destinasyon çeşitleri olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz Çanağı Ülkeleri, Turizm Coğrafyası, Turizm Coğrafyası Eğitimi, Uyum Analizi.

Makale Gönderme Tarihi: 25.07.2025

Makale Kabul Tarihi: 06.10.2025

Önerilen Atf:

Akyol, B. ve Öztürk, Y. (2025). Akdeniz Çanağı Ülkelerinde Turizm Coğrafya Eğitimi Üzerine Bir Bakış, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(10): 770-785.

**Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences**

2025, 8(10): 770-785. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2025.1592>

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

Tourism Geography Education in Mediterranean Basin Countries

Dr. Betül AKYOL, Kırıkkale University, Fatma Şenses Vocational School, Kırıkkale, e-mail: betulakyol@kku.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3659-4587>

Prof. Dr. Yüksel ÖZTÜRK, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Ankara, e-mail: yuksel.ozturk@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4320-5626>

Abstract

Tourism is an important global activity and is also one of the most active factors that play a transformative and productive role in places and destinations. The main purpose of this research is to determine the tourism geography course contents available in universities in Mediterranean countries (Türkiye, Spain, Italy and Portugal) and to make a comparative analysis with the countries in the Mediterranean basin. In this study, qualitative and quantitative methods were used together. Content analysis was used as the qualitative method, and correspondence analysis was used as the quantitative method. A total of 152 data were obtained from 93 sections from Turkey, 27 from Italy, 26 from Spain and 6 from Portugal. Data for the research were obtained from the websites of universities in Türkiye, Spain, Italy and Portugal. When the research findings are evaluated, it is seen that the subjects of Türkiye's tourism regions and Anatolian civilizations are at the top of the list of course contents for tourism geography in Turkey. Sustainable tourism and cultural tourism issues are seen to be important in the content of tourism geography courses at Italian universities. When it comes to the content of tourism geography courses at Spanish universities, it is seen that Spanish tourism/geography and world geography topics are at the top. Finally, the content of tourism geography courses at Portuguese universities appears to be physical geography and destination types.

Keywords: Mediterranean Basin Countries, Tourism Geography, Tourism Geography Education, Correspondence Analysis.

Received: 25.07.2025

Accepted: 06.10.2025

Suggested Citation:

Akyol, B. and Öztürk, Y. (2025). Tourism Geography Education in Mediterranean Basin Countries, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(10): 770-785.

GİRİŞ

Turizm ile coğrafya arasında güçlü ilişki vardır (Lew, Hall ve Timothy, 2008; Wilson, 2012; Hall ve Page, 2014; Hall, 2014; Joo, Woosnam, Shafer, Scott ve An, 2017). Çünkü turizm ağırlıklı olarak coğrafi olgu olup (Williams, 2009: 23) turistlerin evleri ile destinasyonları arasındaki hareketi içerir (Lew, Hall ve Williams, 2004: 39). Turizm, insanların geçici hareketlerine ve insanların, yerlerin ve çevrelerin etkileşimlerine ve bunlar üzerindeki etkilerine dayanmaktadır (Nelson, 2021: 20). Coğrafi açıdan bakıldığında turizmin üç ana bileşeni vardır: birincisi, turistlerin geldiği yerler, ikincisi, turist destinasyonları son olarak üçüncüsü ise bu iki konum kümesi arasında seyahat edilen, geçiş yolları olarak bilinen rotalardır (Leiper, 1979: 396). Turizm coğrafyası esas itibarıyla bu ilişkilerin ve olguların mekânsal ifadesiyle ilgilenir. Turizm konusunda araştırma yapan ve yazan coğrafyacılar, ziyaret edilen yerlerin doğasıyla ve bu yerlere ulaşma ve geri dönme sürecinde yaşanan hareketlerle ilgilenirler (Pearce, 1979: 248). Turizm alanları her şeyden önce cazibe merkezi etrafında geliştirilir. Cazibe merkezleri doğal veya kültürel özelliklere sahip olup aynı zamanda bir yerin manzarasına fiziksel özelliklerine de bağlıdır. Dolayısıyla, turizm yerlerde gerçekleşirken, aynı zamanda yerlerin farkındalığını içerir (Wilson, 2012: 157). Coğrafyanın nitelikleri olan mekan, yer ve çevre, turizmi sayısız şekilde etkiler ve turizm türlerinin yapılmasında oldukça belirleyicidir. Dolayısıyla coğrafya pek çok turizm türüyle ilgili çeşitli kavramları ve araştırma sorularını ele almaktadır. Özellikle coğrafyacıların aktif olarak incelediği konular arasında katılım ve toplum temelli turizm (Wilson, 2012: 24) hüzün turizmi, yemek turizmi, dini hac, tarım turizmi ve gönüllü turizmin ve kültürel miras yakından bağlantılıdır. İnsan ve ekonomi, çevresel değişiklikler, küreselleşme, mekansal davranış ve ulaşım, planlama, yer markalaması, kentleşme, kırsal kalkınma, destinasyon etkileri, arazi değişiklikleri, sürdürülebilir kalkınma, politika oluşturma ve uygulama, coğrafi bilgi sistem uygulamaları ele almaktadır (Timothy, 2017: 167). Turizm planlaması, kentsel gelişim, turizm politikası ve turizm yoluyla ekonomik ve sosyal kalkınmayı coğrafi açıdan incelemektedir. Turizm konusunda özellikle kültürel miras kavramı turizm coğrafyasını ilgilendirmektedir (Doğaner, 2019: 445). Turizme öncelikle açılan yerler doğal ve kültürel miras alanlarıdır. Turizm coğrafyacıları arasında turizm manzaraları ve kültürel miras turizmi (Wilson, 2012: 24), yavaş turizm ve yaratıcı turizm kavramları Pamukkale- Hierapolis ve Kapadokya- Göreme örneklerinde araştırma konuları önem kazanmıştır (Doğaner, 2019: 445). Giderek artan öneme sahip olan bir diğer alan ise turizm ile coğrafi uzamsal/mekânsal analizi diğer deyişle geospatial teknoloji arasındaki etkileşimdir. Neocoğrafya veya gönüllü coğrafi bilgi olarak bilinen, yaygın olarak kullanıcı tarafından oluşturulan içeriklere odaklanmaktadır. Sosyal medya ve çeşitli coğrafi bilgi sistemleri ile ilgili uygulamalar ve platformlar son yıllarda turizm verilerinin önemli kaynağı haline gelmiştir. Google Earth, Wikitravel, TripAdvisor ve Wikimapia gibi platformlar, gezginlerin kendi görüşlerini, puanlarını ve diğer gezginler için pratik bilgileri sağlamalarını mümkün kılar ve teşvik eder. Hem turist deneyimlerini arttıran bir araç (cep telefonu uygulamaları ve kültürel miras alanı rehberleri) hem de turistlerin hareketlerini ve davranışlarını izleme aracı olarak coğrafi bilgi sistemleri teknolojisi, son zamanlarda coğrafyadan esinlenen araştırmaların önemli alanı haline gelmiştir (Hall, 2014: 13). Turizm kavramı coğrafi arka plana ihtiyaç duyar ve bu da fiziksel veya algılanan mesafenin, kavramın tanımlanması ve anlaşılmasında hayati bileşen olmasını sağlar. Dolayısıyla turizm ile coğrafya arasındaki bu kadar yakın bağ göz önüne alındığında, turizm çalışmasında coğrafi açıdan değerlendirmek mantıklıdır ve olağandır (Joo, Woosnam, Shafer, Scott ve An, 2017: 355). Turizm önemli küresel faaliyet olan (Hall, Scott ve Gössling, 2013: 113) aynı zamanda yerlerin ve destinasyonların dönüştürücü ve üretken rol oynayan en aktif etkenlerden biridir. Turizm, iletişimsel bir ortamda işaretler ve semboller aracılığıyla anlamlar oluşturan simbiyotik süreç olarak görülebilir (Crang, 2004: 68). Dolayısıyla turizm hem iklim değişikliğine, sıcaklık değişikliklerine, biyolojik çeşitliliğinin kaybına, küresel ısınma, aşırı turizm hareketleri ve göç hareketlerine katkıda

bulunmakta hem de onlardan etkilenmektedir. Bu nedenle sosyal ekonomik ve çevresel değişiklikler nedeniyle turizm coğrafya dersinin önemini artmaktadır (Hall, Scott ve Gössling, 2013: 113). Bu araştırmanın temel amacı, turizm coğrafya dersinde mevcut olan ders içeriklerini tespit etmek ve Akdeniz çanağındaki ülkelerle karşılaştırmalı analizini yapmaktır.

LİTERATÜR

Coğrafya terimi, ilk kez Eskiçağ Yunan düşünürü ve İskenderiye Coğrafya Ekolünün kurucusu olan Eratosten (Eratosthenes) M.Ö 276-194 tarafından ifade edilmiştir (Akdemir ve Akengin, 2015: 1; Sharma, 2022: 24). Coğrafya kavramı geo (Dünya/yer) ve graphein (dünyanın tanımı/tasviri) kelimelerinin birleşmesinden oluşmaktadır (Shattuck, 2017: 9; Şahin, 2003: 10). Coğrafya, Dünya'nın tasvir edilmesi (Akdemir ve Akengin, 2015: 1) ve Dünya'yı incelemek anlamına gelmektedir (Dufort, Erickson, Hamilton, Soderquist ve Zigray, 2018: 8). Coğrafya, en basit tanımıyla insan ve mekân ilişkilerini inceleyen bir bilim dalıdır. Diğer bir ifadeyle coğrafya yeryüzünü insanın yaşam alanı olarak araştırmaktadır (Emekli, 2006: 59). Coğrafya, kültürlerin ve toplumların özelliklerini inceleyen ve hem çevresel hem de sosyal olanın nasıl değiştirdiklerine odaklanan disiplindir (Schmelzkopf, 2002: 183). Coğrafya destinasyonları, pazar alanlarını, ekolojik hassasiyetleri ve sosyo-kültürel değerleri tanımlar (Timothy, 2017: 167). Coğrafya, kültür, ekonomi ve fiziksel özellikleri kapsayan turizmin bütünsel bir şekilde anlaşılması için gerekli eğitim ortamını sağlar (Che, 2009: 123). Coğrafyanın alt dallarından olan turizm coğrafyası (Doğaner, 2019: 441), endüstri sosyal ve kültürel faaliyet olarak seyahat ve turizmin incelenmesidir. Turizm coğrafyası, turizmin çevresel etkisi, eğlence ekonomileri, turizm endüstrisi, yönetim endişelerine, turizm sosyolojisi ve turizm destinasyonları dahil olmak üzere çok çeşitli alanı kapsar (Sharma, 2022: 28). Turizm coğrafyası, turizmi coğrafya disiplininin ve ona eşlik eden coğrafi bilgi alanlarının kavramları, çerçeveleri, yönelimleri ve mekanları içinde inceleyen bilim dalıdır (Hall ve Page, 2014: 7). Turizm coğrafyası insan seyahatini ve ziyaret edilen yerler üzerindeki sosyal, ekolojik ve ekonomik etkileri inceleyen uygulamalı bir coğrafyadır (Jiang, Fang, LePage ve Han, 2024: 3). Turizm coğrafyası, fiziki coğrafya ve beşeri coğrafya olmak üzere iki alt alanına ayrılmaktadır. Yaşanılan mekanın fiziksel özelliklerini fiziki coğrafya, insanın mekanda oluşturduğu faaliyetleri şekilleri ise beşeri coğrafya incelemektedir (Emekli, 2002: 3). Fiziki coğrafya ise Klimatoloji, Hidroloji ve Jeomorfoloji, Biyocoğrafya oluşmaktadır. Beşeri coğrafya ise politik coğrafya, nüfus coğrafya, kültürel coğrafya, ekonomi coğrafya ve tarihi coğrafya alt alanlarından oluşmaktadır (Lew, Hall ve Timothy, 2008: 22; Nelson, 2021: 20). İklim, turistlerin seyahatlerinin mevsimsel dağılımını ve orada buldukları sürede katıldıkları aktiviteleri şekillendirmede büyük bir etkiye sahiptir. Jeomorfoloji, dünyanın kara yüzeylerinin şeklinin ve kıtaların ve adaların mekansal dağılımının inceleyen ve dünyanın en muhteşem manzara ve rekreasyon destinasyonlarının şekillenmesini inceler (Lew, Hall ve Timothy, 2008: 22). Jeoturizm ve jeomorfolojik turizm kavramları olarak ifade edilen jeoparklar, yer şekilleri, fosiller, kayaçlar, mineraller, mağara turizmi, volkan turizmi, kanyon turizmi içermektedir (Doğaner, 2019: 453). Biyocoğrafya, bitki ve hayvanların coğrafi dağılımını inceleyen bilim dalıdır. Çoğu ekoturizm destinasyonunun ve açık hava rekreasyon kaynaklarının yönetimi için biyocoğrafyanın anlaşılması esastır (Doğaner, 2019: 450). Beşeri coğrafya, turizm fırsatları ve faaliyetleri sunmada var olan sosyal ve ekonomik ilişkilerin yanı sıra bu yerlerin bireyler için sahip olduğu özel anlamın anlaşılmasını sağlar. Coğrafya, yerlerin karakterini doğru bir şekilde yansıtmayı amaçlar. Coğrafyacılar bir yeri özel kılan niteliklerin farkındalığını ve anlayışını geliştirmeye çalışırlar (Lew, Hall ve Timothy, 2008: 22). Kültür turizminin ilgi alanı çok geniştir ve tematik olarak alt guruplara ayrılır. Bunlar paleolitik turizm, neolitik turizm, arkeolojik turizm, tarihsel turizm, askeri turizm, inanç turizmi, gastronomi turizmi vb.dir. Kültür

turizminin coğrafya ile ilişkisi kültürel mekânla ilgilidir. Coğrafya, kültürel kaynakların mekânsal dağılımı ve kullanımını ortaya koyar (Doğaner, 2019: 457).

Turizm Coğrafyası Eğitimi

Turizm, mekanlarda gerçekleşir, yer özelliklerinin ve insanlar arasında oluşturulan ilişkiler yoluyla gerçekleştirilen faaliyettir. Bu nedenle coğrafya turizmin incelenmesinde temel bilimdir. Turizm doğası gereği coğrafi olması nedeniyle coğrafya turizm çalışma ve araştırmalarının temelini oluşturur (Sharma, 2022: 28). Coğrafyacılar 1920'li yıllardan itibaren seyahat, turizm ve rekreasyonun mekânsal yönlerine ilişkin önemli katkılarda bulunmuş (Dornan ve Truly, 2009: 75) ancak turizm üzerine coğrafi araştırmalar 1930'lu yıllarda gelişme göstermiş coğrafya disiplininin ve coğrafi bilgi alanlarının kavramları ile turizmin incelenmesidir (Hall ve Page, 1999: 123). 1930'larda Amerika ekonomik coğrafyasıyla turizm ve rekreasyon üzerine yapılan ilk araştırmalar olarak bilinen, savaş sonrası dönemde ise Amerika Birleşik Devletleri'nde turizmin destinasyon ortamında ve seyahat rotaları üzerindeki ekonomik etkisi üzerine araştırmalar yapılmıştır (Hall ve Page, 1999: 123). Turizm coğrafyasına yönelik İngiltere'de de Gilbert (1939, 1949) tarafından İngiliz sahil beldelerinin gelişimi üzerine önemli araştırmalar yürütülmüştür (Hall ve Page, 1999: 124). 1945'li yıllardan itibaren özellikle ikinci dünya savaşından sonra birçok üniversite de coğrafyacıların turizme yönelik çalışmaları boş zaman ve rekreasyona olan ilgilerine dayanır (Wilson, 2012: 24). Dolayısıyla turizm coğrafyasına yönelik ilk araştırmalar genellikle rekreasyon ve mekânsal kullanımlarına yönelik olduğu görülmektedir (Hall, 2013: 604). Turizm coğrafyası, 1970'lerde değişim göstererek beşeri coğrafyacıların turizme olan ilgisinin artması ve kültürel kavram üzerinden önem kazanmıştır. Dolayısıyla turizm coğrafyasına ilişkin algılar, fiziksel coğrafyadan çok beşeri coğrafyanın entelektüel tartışmalarından etkilenmektedir (Hall, 2013: 604). Kentsel turizm, 1980'lerden bu yana coğrafi araştırmaların odak noktası olmuştur. Öncelikle ekonomik yeniden yapılanma, yer pazarlaması ve önemli etkinlikler gibi belirli turizm ürünleriyle de bağlantılıdır (Wilson, 2012: 24). 1990'li yıllardan sonra çağdaş küreselleşme, hareketlilik, göç ve ikincil evler konuların turizm coğrafyacılar tarafından teorik ve ampirik katkılarından biri olduğu söylenebilir. 2004 yılında ise Companion to Tourism (Lew, Hall ve Williams) adlı eserinde turizm coğrafyası çalışmalarını çoğunlukla çevre ve yer temalarının önemli olduğudur (Hall ve Page, 2009: 3). Wilson (2012) The Routledge handbook of tourism geographies kitabında yirminci yüzyılın getirdiği, toplumsal, kültürel, ekonomik ve çevresel değişimler sebebiyle turizm ve büyümeme, hareketlilik ve bölge, sürdürülebilirlik, turizmin olumlu ve olumsuz etkileri, kırsal yaratıcılık, festival ve etkinlik ,kültürel miras, antroposen (insan çağı), iklimsel sorunlar, ayak izi, akıllı turizm, digital platformlar, toplumsal olgular (kentleşme, ötekileştirme, korku ve şiddet, pandemi, eşcinsellik) konular ve sıkıntılar üzerinden turizm coğrafyasını ele almıştır.

Coğrafya disiplini ile turizm bilimi birbirini tamamlamaktadır. Turizm, coğrafya disiplininin de sosyal ve kültürel soruları incelemek için faydalı bilim olmaktadır. Coğrafi yaklaşım, öğrencilere toplumlar ve çevre arasındaki karşılıklı ilişkiler hakkında geniş bakış açısı kazandırdığı için turizm çalışmaları için özellikle uygundur (Schmelzkopf, 2002: 181). Turizm, Avrupa'da uzun geleneğe sahip olan ve ülkelerin kültür, çevre ve ekonomisi üzerinde önemli etkileri olan olgudur (Martinez-Hernandez, 2020: 3). Coğrafyanın akademik bir disiplin olarak gelişimi ve uzmanlık eğitimi sağlama yeteneği, Almanya'da coğrafya bölümlerinin kurulduğu 1870'lere kadar uzanmaktadır (Hall ve Page, 1999: 134). 1960 ve 1970'li yıllarda Münih Okulu etkisini ve Boş Zaman Davranışı Coğrafyası çalışmalarına katkıları bulunmaktadır (Wilson ve Clave, 2013: 155). Uluslararası alanda, Annals of Tourism Research dergisinin 1979'daki "Turizm Coğrafyası" özel sayısının ve 1999 yılında Tourism Geographies dergisinin ilk sayısının yayınlanması (Wilson ve

Clave, 2013: 155) turizm coğrafya disiplini özgü yayın imkânı sunmuştur (Dornan ve Trully, 2009: 75). Coğrafyacılar, turizm alanındaki akademik çalışmaların gelişmesinde önemli rol oynamışlardır. Uluslararası Coğrafya Birliği'ne bağlı uluslararası coğrafya birliği turizm komisyonu 1922'de Brüksel'de kuruldu. Uluslararası coğrafya birliği turizm komisyonu dışında, Kanada, Fransa, ABD ve İngiltere'de coğrafya derneklerinin yanı sıra İskandinavya'daki bölgesel dernekleri bulunmaktadır (Hall, 2005: 127). 1950'lerde Fransa'da üniversite bölümlerine yeni katılmış olan az sayıda coğrafyacı turizm olgusunu fark etmiş ve bu konuda yazmaya başlamıştır. Özellikle Sorbonne Üniversitesi kaynaklı Chabot (1957) *Traité de Géographie Urbaine* (Kentsel Coğrafya) çalışmasında kent-kırsal ilişkisini rekreasyonel açıdan ele almıştır. 1960'larda turizm araştırmaları özellikle dinamik hale gelerek yaşam biçimlerine odaklanarak bölgesel coğrafya alanında çalışmalarına yönelmiştir. Bu açıdan turizmi, var olan yapı ve ilişkileri bozan etken olarak yorumlamaktadır (Lazzarotti, 2002: 137). 1970'lerin sonunda Fransız coğrafyasında turizm temasının kurumsal olarak tanınması yönünde adım atılmıştır. Özellikle 1971 yılında Coğrafya Milli Komitesi'nin bölümü olan Turizm ve Rekreasyon Coğrafyası Komisyonu'nun kurulmuştur. 1980'lerde coğrafyanın derinlemesine yeniden değerlendirilmesi sonucunda turizm olgusu daha kapsamlı ele alınmıştır. İlk olarak, Miossec (1977) modelleme yaklaşımının ilkelerinden yararlanarak yeni bakış açısı getirmiştir. Lozato (1993) tamamen morfolojik bakış açısıyla turizm coğrafyası ifade eden ilk kişi olmuştur (Lazzarotti, 2002: 137). 17. İtalyan Coğrafya Kongresi'nde Toschi (1957) İtalyan turizm ekonomisinin coğrafi yönleri hakkında genel rapor sunmuştur. Turizmin tüm karmaşıklığıyla coğrafi olgu olduğunu ve bu şekilde bütünsel olarak ele alınması gerektiğini savunmuştur. Coğrafyanın turizm çalışmalarındaki yeri Nice (1965) tarafından incelenmiştir. Nice'e göre, turizmin coğrafi yönlerini ele almak, belirli bir bölgenin turizmini, genellikle yerleşmiş ve yerelliği nedeniyle doğal, sosyal ve ekonomik çevrenin diğer tüm unsurlarıyla yakından bağlantılı olgular olduğunu belirtmektedir. Kırsal turizm özellikle ikinci ev bağlamında Toskana ve Umbria örneklerinde incelenmiştir (Pedrini, 1984: 53). İspanya'da ise turizm coğrafyası akademik araştırmalar ile ilgili özellikle Diaz Alvarez (1988) *Turizm Coğrafyası* adlı kitabı ve Callizo Soneiro (1991) *Turizm Coğrafyasına Yaklaşım* adlı kitabıyla öncü çalışmalar olarak görülmektedir. 1990'larda İspanya'da akademik çalışmaların ve doktora tezlerinin yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir (Wilson ve Clave, 2013: 120). Fernandez Tabales, Garcia Hernandez ve Ivars (2010) tarafından koordine edilen çalışmada İspanya'daki turizm coğrafyasının, özellikle turizmin daha büyük sosyal, ekonomik ve bölgesel varlığa sahip olduğu bölgelerde çok daha güçlü konuma geldiği belirtilmiştir (Wilson ve Clave, 2013: 120).

Coğrafyacılar, 1970'lerden bu yana, özellikle 1980 ve 1990'larda turizmin gelişme ve ivme kazandığı yıllarda turizm coğrafyası eğitimine yönelik yaklaşımların çeşitliliğini göstermektedir (Wilson, 2012: 24). Turizm coğrafyası, 1980'li yıllarda büyüyen küresel turizm ve rekreasyon endüstrisine yanıt olarak birçok coğrafya bölümünde uygulamalı alt disiplin haline gelmiştir. Turizm coğrafyası, turizm ve rekreasyon çalışanlarına benzersiz mekânsal ve çevresel bilgi sağlarken, aynı zamanda turizm coğrafyacılarının eğitiminde de önemli rol oynamaktadır. Mevcut turizm coğrafyası eğitimi literatürü, öncelikle Amerika, Kanada ve Yeni Zelanda coğrafya bölümlerindeki turizm eğitime dayanmaktadır (Han, Ng ve Guo, 2014: 290). 1965 - 2007 yılları arasında turizm coğrafya ile ilgili yayınların 182 makaleyle en fazla İngiltere kaynaklı yayınlar olduğu belirtilmektedir (Gibson, 2008: 411). Turizm eğitiminin işletme ve pazarlama bölümlerinde yoğunlaşması turizm coğrafyasının yerini sorunlu hale getirmiştir. Dolayısıyla turizmin işletme disiplinleriyle ilişkilendirildiği için çeşitli coğrafyacılar tarafından önemli tartışma alanı olmuştur. Böyle bir durum, turizm coğrafyasının kurumsal açıdan yerini önemli ölçüde sorunlu hale getirmiştir (Hall ve Page, 2009: 3). Sonuç olarak turizm coğrafyası programlarının belirli plana sahip olmadığını, öğretim içeriklerinin parçalı ve bütünsel bilgi sisteminden yoksun görüldüğünü ve derslerin çoğunlukla mesleki yönelimli olmaktan ziyade akademik olduğunu belirtmiştir (Han, Ng ve Guo, 2014: 280).

YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacı, turizm coğrafya dersinde mevcut olan ders içeriklerini tespit etmek ve Akdeniz çanağındaki ülkelerle karşılaştırmalı analizini yapmaktır. Bu çalışmada nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntem olarak içerik analizinden faydalanılmış, nicel yöntem olarak ise uyum analizi (correspondence analysis) kullanılmıştır. Uyum analizi, bir dizi kategorik değişken arasındaki ilişkileri dağılım grafiği veya haritada görüntülemek için kullanılan tekniktir (Everitt ve Dunn, 2001: 74). Uyum analizi, tekil değer ayrıştırmasına dayalı boyut azaltmanın klasik çok değişkenli istatistiksel yöntemleri sınıfına girer. Yöntemin çok boyutlu grafiksel gösterim için kullanımı, büyük ve seyrek kategorik veri kümelerinin kullanıldığı araştırma alanlarında oldukça popüler olduğu ifade edilebilir. (Greenacre, 2010: 615). Uyum analizinde olumsuzluk tablolarının içerdikleri kategorik değişken sayısına göre farklı isimlendirme yapılmaktadır. İki adet kategorik değişken arasındaki değişimi incelemek ve bu yapıyı iki boyutlu grafik ile göstermek için kullanılan yöntem basit uyum analizidir. İki den fazla kategorik değişken içeren iç içe yapıda oluşturulmuş olumsuzluk tablolarının analizinde ise çoklu uyum analizi kullanılmaktadır (İçen, Özgören ve Semerci, 2023: 121). Uyum tablosunda her bir değişkene ait kategorilerin birbirlerine olan uzaklıklarını daha az sayıda boyut ile açıklamak için uyum analizinde toplam inertianın en yüksek orandaki bölümünü açıklayan eksenlere ana eksenler adı verilir. İlk ana eksen toplam inertianın en büyük değerini içeren eksen olarak seçilirken, ikinci ana eksen ise geriye kalanlar arasında en büyük inertia değerine sahip olan eksen olarak belirlenir. İlk iki eksen, iki boyutlu en yüksek açıklayıcılığa sahiptir (Özel, 2004: 6). Veriler, üniversitelerin web sitelerindeki turizm coğrafyası derslerinin içeriklerden elde edilmiştir. İlgili özel ve devlet üniversitelerin web sitelerin Türkiye'den 93, İtalya 27, İspanya 26 ve Portekiz'den 6 bölümden elde edilmiş olup toplamda 152 veri elde edilmiştir. Türkiye, İspanya, İtalya ve Portekiz üniversitelerinin web sitelerindeki turizm coğrafyası ile ilgili ders içeriklerinden elde edilmiştir. Türkiye üniversiteleri ile ilgili verileri yokatlas.gov.tr web sitesinden elde edilmiştir. İtalya, İspanya ve Portekiz üniversiteleri ile ilgili verileri www.wikipedia.net ve www.unipage.net web sayfalarından elde edilmiştir. Ancak diğer Akdeniz çanağı ülkeleri bu araştırma kapsamına dahil edilememiştir. Çünkü ilgili üniversitelerde turizm coğrafyası dersinin mevcut olmaması, ilgili üniversitelerin web sayfaların içerikleri konusunda yetersiz olması ve İngilizceye çeviriyi konusunda sitelerin yetersiz olması gibi nedenlerle bu araştırmaya dahil edilememiştir.

BULGULAR

Bu bölümde Türkiye, İspanya, İtalya ve Portekiz üniversitelerinde ders temalarının dağılım sıklığına göre yer verilmiştir. Aynı zamanda ders temalarının ülkelere göre dağılımı şekilsel olarak görselleştirilmiştir. Diğer yandan Türkiye, İspanya, İtalya ve Portekiz üniversitelerinde turizm coğrafya ders temalarının ülkelere göre şekil olarak görselleştirilmiştir.

Türkiye üniversitelerinde mevcut olan turizm coğrafyası ders içeriklerinde yoğunluklu olarak Türkiye turizm bölgelerinin ele alındığı görülmektedir. Diğer konu başlığının ise yoğunluklu olarak turizm coğrafyası ve coğrafya olduğu görülmektedir. Diğer önemli konu başlığı ise Anadolu uygarlıkları olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'nin doğal ve kültürel kaynaklarının oldukça yüksek olduğu ve her bölgenin turizme yönelik elverişli olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla turizm coğrafya derslerinde öğrenciye yönelik Türkiye'nin doğal ve kültürel turistik kaynaklarını öğretmeye yönelik ders içeriği ele alındığı görülmektedir.

Tablo 1. Türkiye Üniversitelerinde Verilen Turizm Coğrafya Ders Konu Dağılımları

Ders Konuları/İçerikleri	Tekrarlama Sıklığı
Türkiye turizm bölgeleri	66
Turizm coğrafyası	40
Coğrafya	37
Anadolu Uygarlıkları	22
Turizm Çeşitleri	20
Doğal turistik kaynaklar	15
Hidrografik alanlar (okyanus, deniz, göl)	15
Turizmin etkileri (ekonomik, kültürel vb.)	14
Türkiye genel coğrafyası	14
Popüler turistik destinasyonlar	13

Tablo 2. İtalya Üniversitelerinde Verilen Turizm Coğrafya Ders Konu Dağılımları

Ders Konuları/İçerikleri	Tekrarlama Sıklığı
Sürdürülebilir turizm	14
Kültür turizmi	8
Turizm coğrafyası	8
Coğrafya	7
Turizmin etkileri (ekonomik, kültürel vb.)	7
Turizm tarihi	6
Yeryüzü şekilleri	6
Ekonomik coğrafya	6
Çevresel coğrafya	6
Turistik mahal	6

Tablo 3. İspanya Üniversitelerinde Verilen Turizm Coğrafya Ders Konu Dağılımları

Ders Konuları/İçerikleri	Tekrarlama Sıklığı
İspanya turizmi/coğrafyası	17
Dünya coğrafyası	16
Turizm coğrafyası	11
Dünya turizmi (uluslararası turizm akışı)	10
İklim	10
Coğrafya	9
Jeomorfolojik özellikler	8
Turizm tarihi	8
Turizmin özellikleri (turizm sistemi)	8
Turistik mahal	8

İtalya üniversitelerinde turizm coğrafyası ders içerikleri incelendiğinde sürdürülebilir turizm kavramının öncelikli yer aldığı görülmektedir. Diğer önemli konu başlığı ise kültür turizmi olduğu görülmektedir. Turizm coğrafyası ve coğrafya kavramlarında önemli olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında İtalya'nın kültür turizmine yönelik oldukça güçlü kaynakları bulunmaktadır. Dolayısıyla turizm coğrafyası dersinde öğrencileri geleceğe yönelik kültür turizminin devamlılığını sağlamak için öğrencileri bilgilendirmek olabilir.

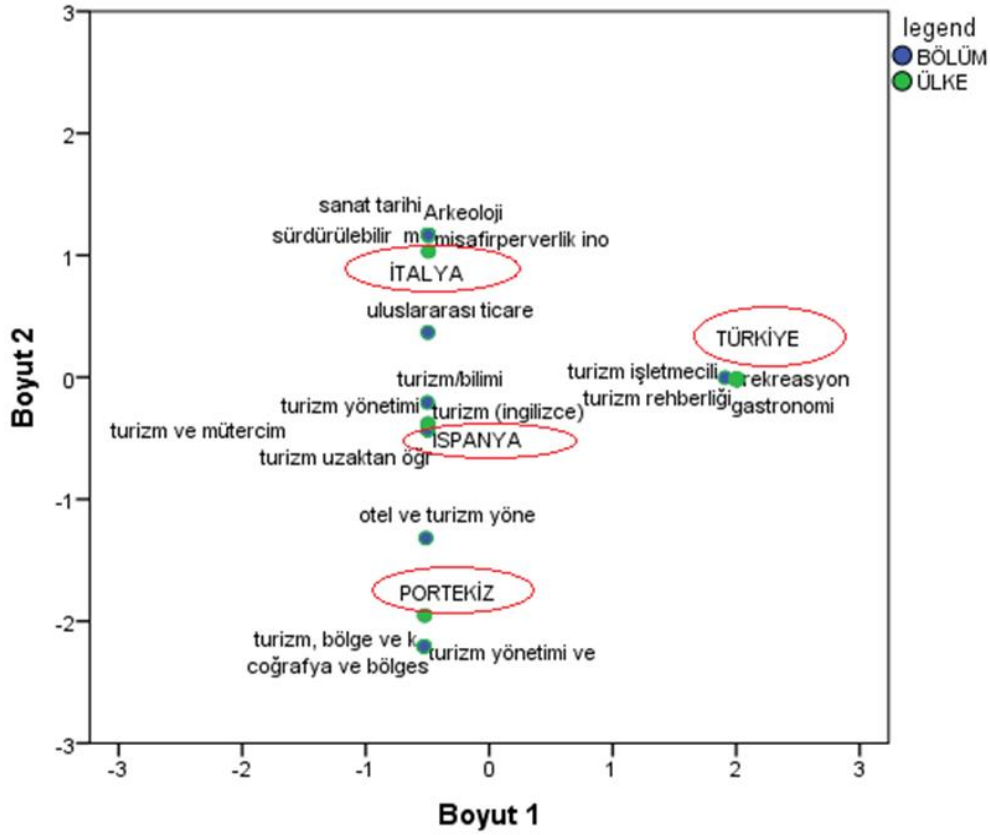
İspanya üniversitelerinde yer alan turizm coğrafya ders içerikleri incelendiğinde İspanya turizmi ve coğrafyası konu başlığına öncelik verildiği görülmektedir. Diğer önemli konu başlığı ise dünya coğrafyası olduğu görülmektedir. Diğer yandan turizm coğrafyası ve dünya turizm ile ilgili verilerin dikkate alındığı görülmektedir. Dolayısıyla İspanya'daki turizm coğrafya derslerinde öğrencilere hem İspanya'nın turizm kaynaklarını hem de dünya coğrafyası hakkında bilgilendirme yaparak öğrencilere karşılaştırmalı analiz yapmasını sağlayabilir.

Tablo 4. Portekiz Üniversitelerinde Verilen Turizm Coğrafya Ders Konu Dağılımları

Ders Konuları/İçerikleri	Tekrarlama Sıklığı
Fiziki coğrafya	10
Destinasyon çeşitleri	9
Turizm özellikleri (turizm sistemi)	8
Sürdürülebilir turizm	7
Portekiz turizmi/coğrafyası	4
Turizmi etkileri (ekonomik, kültürel)	3
Ulaştırma	2
Turizm coğrafya	2
Haritacılık	2
Rekreasyon ve boş zaman	2

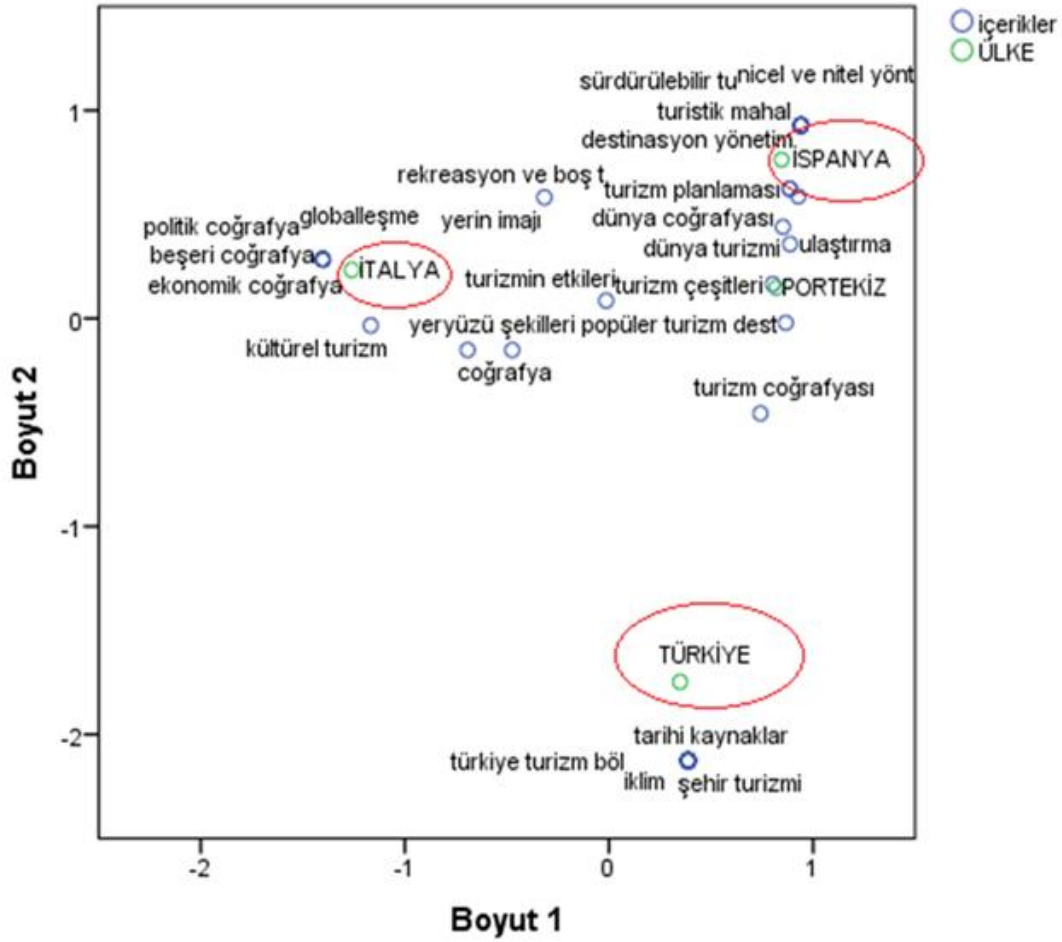
Portekiz üniversitelerinde yer alan turizm coğrafya ders içerikleri incelendiğinde fiziki coğrafya konularına öncelik verildiği görülmektedir. Diğer önemli konu içeriğinin ise destinasyon çeşitliliği kırsal turizm, popüler turizm destinasyonları, geleneksel turizm destinasyonları gibi destinasyon türlerinin incelendiği görülmektedir. Portekiz doğal turizm kaynakları açısından önemli destinasyon olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında turizm coğrafyası dersi kapsamında öğrencilere fiziki coğrafya özellikleri bakımından bilgilendirmeye yönelik olduğu söylenebilir. Farklı destinasyonu çeşitlendirerek turizm sektörünü farklı bölgelere yaymak dolayısıyla ekonomik gelir etkisini sağlamak olabilir. Turizm coğrafyası kapsamında sürdürülebilir turizm konusuna da önem verildiği görülmektedir. Portekiz üniversitelerinde sürdürülebilir turizm konusuyla çevre bilinci, doğayı koruma, çöp atıkları ve sürdürülebilir yaşamı dikkate almaları sağlanabilir. Diğer yandan turizm coğrafyası ders kapsamında turizmin etkileri konusu ile öğrencilere turizm bilinci oluşturulduğu söylenebilir. Türkiye, İtalya, İspanya ve Portekiz üniversitelerinde turizm coğrafya dersi temalarına bakıldığında coğrafya ve turizm coğrafya konularının ortak konular olduğu görülmektedir. Türkiye, İtalya ve Portekiz turizm coğrafyası dersi kapsamında turizmin etkilerinin ele alındığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğrenciye turizmin olumlu ve olumsuz etkilerini düşündürmeye yönelik olabilir. Türkiye, İtalya, İspanya ve Portekiz üniversitelerinde turizm coğrafyası kapsamında doğal ve kültürel kaynaklar konularının ele alınmasına yönelik içerikler olduğu söylenebilir. Özellikle fiziki coğrafyanın ele aldığı ve turizm açısından da doğal kaynaklar olarak ifade edilen doğal turistik kaynaklar, hidrografik alanlar, iklim ve yeryüzü şekilleri ve jeoformolojik özellikler başat konular olarak söylenebilir. Diğer yandan Türkiye ve İtalya'nın özellikle kültürel turistik kaynakları konusuna ağırlık verildiği görülmektedir. Turizm coğrafyası dersi kapsamında İtalya'da sürdürülebilir turizm, turizmin etkileri, çevresel coğrafya ve ekonomik coğrafya kavramları üzerinden öğrencilerine geleceğe yönelik turizm algısı oluşturduğu ve bu açıdan diğer ülkelerden farklılık gösterdiği söylenebilir. İtalya ve İspanya üniversitelerinde turizm coğrafyası dersinde ele alınan turizm tarihi konusunun diğer ülkelerden farklılık gösterdiği

söylenbilir. Turizm tarihi konusu turizmin gelişim sürecini anlamak açısından önemli olduğu söylenbilir.

Şekil 1. Uyum Analizi Sonucu

Şekil 1’de ilk boyut varyansın % 89’unu açıkladığını ikinci boyut ise % 82’sini açıklamaktadır. Bu çalışmada iki boyutlu uyum analizi modelinde değişkenlerin uyumlu olduğu ve değişkenlerin birbiriyle yakın ilişkili olduğu belirtilmektedir. Türkiye üniversitelerinde turizm coğrafyası dersi turizm işletmeciliği, rekreasyon, turizm rehberliği ve gastronomi bölümlerinde yer aldığı görülmektedir. İtalya üniversitelerinde ise sanat tarihi, arkeoloji, sürdürülebilir misafirperver yönetim ve uluslararası ticaret ve turizm bölümlerinde yer aldığı görülmektedir. İspanya üniversitelerinde ise turizm ya da turizm bilimi, sadece İngilizce ile eğitim veren turizm bölümleri, turizm ve mütercim tercümanlık ve turizm (uzaktan öğretim) bölümlerinde yer almaktadır. Portekiz üniversitelerinde turizm coğrafya dersi otel ve turizm yönetimi, turizm, bölge ve kültürel miras ve coğrafya ve bölgesel planlama bölümlerinde yer almaktadır. Türk üniversitelerinde turizm coğrafya dersleri turizmin değişik bölümlerinde var olduğu görülmektedir. Türkiye’de farklı turizm bölümlerinde turizm coğrafyası olması dersi oldukça önemlidir. Çünkü turizm coğrafyası dersini rekreasyon bölümü mekânsal özellikler bakımından ele alırken, gastronomi bölümü gıda coğrafyası açısından, seyahat ve turist rehberliği bölümü uygarlıklar veya kültürel coğrafya açısından farklı bakış açısıyla değerlendirme imkanı sağlayabilir. İspanya üniversitelerinde ise ağırlıklı olarak sadece turizm bölümlerinde olduğu görülmektedir. İtalya üniversitelerinde ise turizm bölümlerinden daha çok sanat tarihi, arkeoloji, sürdürülebilir yönetim bölümlerinde ağırlıklı olduğu söylenbilir. Portekiz üniversitelerinde de turizm coğrafya dersinin farklı bölümlerde olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Uyum Analizi Sonucu

Şekil 2’de birinci boyut varyansın %98’ini açıkladığını ikinci boyut ise % 78’ini açıkladığını ifade etmektedir. Bu çalışmada iki boyutlu uyum analizi modelinde değişkenlerin uyumlu olduğu ve değişkenlerin birbiriyle yakın ilişkili olduğu belirtilmektedir. Türkiye üniversitelerinde turizm coğrafyasında Türkiye bölgelerinin turizm açısından ele alınması, tarihi kaynaklar, iklim ve şehir turizmi temalarının yer aldığı görülmektedir. İspanya üniversitelerinde turizm coğrafyası ders içeriklerinde sürdürülebilir turizm, nicel ve nitel yöntem analizleri, dünya coğrafyası, destinasyon yönetimi, turizm planlaması konularının ağırlıklı olduğu gözlenmektedir. İtalya üniversitelerinde turizm coğrafyası dersindeki içeriklerin kültür turizmi, politik coğrafya, beşeri coğrafya, ekonomik coğrafya ve globalleşme olduğu görülmektedir. Portekiz üniversitelerinde turizm coğrafyası dersinde turizm çeşitleri, turizm coğrafyası, ulaşım konuları önem arz etmektedir. Türk üniversitelerinde yer alan turizm coğrafyası dersi doğal ve kültürel kaynaklarının varlığını öğrencileri bilgilendirmek amacıyla konuları içermektedir. Türkiye’nin farklı bölgelerinin turizme elverişli olduğu öğrencilere bilgilendirmektedir. İspanya üniversitelerinde turizm coğrafyası dersinin sürdürülebilir turizm, destinasyon yönetimi ve turizm planlamasıyla daha nitelikli yönetime ve geleceğe yönelik var olan kaynakların turizm planlama ve politikalarını içeren konulara yöneldiği görülmektedir. İtalya üniversitelerinde turizm coğrafyası dersinin politik coğrafya, beşeri coğrafya, ekonomik coğrafya ve globalleşme konuları üzerinden turizmin farklı alanlara katkısını anlamaya yönelik olduğu ifade edilebilir. Portekiz üniversitelerinde turizm coğrafyası dersinde turizm çeşitleri konuları turizmin farklı

bölgelere yayılması için öğrencileri bilgilendirme amaçlı olabilir. Portekiz üniversitelerinde turizm coğrafya dersinde ulaşım konusu ele alınmaktadır. Turistin kolay, rahat ve güvenilir ulaşımı olan bölgelere, destinasyon ve ülkeleri tercih etmesi sebebiyle bu konuya önem verdikleri görülmektedir.

SONUÇ

Fiziki ve beşeri coğrafyaya ait konuları turizmi çeşitli yönleriyle özellikle turizm-çevre-kültür ve dağılım ilişkileri ile birleştiren turizm coğrafyası son yıllarda kendine önemli yer edinmiştir. Beşeri coğrafyanın alt inceleme dallarından olan turizm coğrafyası fiziki coğrafyanın da doğal çekicilikler ve doğal çevre kullanımı bakımından ilgisini çekebilmektedir. Coğrafi farklılıklar, çekicilikler turizmi oluşturan ve geliştiren yapıya sahiptir. Turizmin bölgelerarası coğrafi farklılıklara bağlı olarak ortaya çıkan kültürel yapıdan kaynaklanmaktadır. Turizmin kaynağını oluşturan doğal varlıkların yanı sıra geçmişten günümüze kadar toplumların meydana getirdiği çeşitli uygarlık ve sanat harikalarının yeryüzünde oluşumunu, dağılımını etkileyen faktörler turizm ile coğrafyayı birleştirmektedir (Emekli, 2002: 2).

Akdeniz ülkelerinin coğrafi konumları, sahip olduğu doğal güzellikleri, korunaklı kıyıları, uygun iklimi diğer bir ifadeyle fiziki coğrafya çekicilikleri burada çeşitli medeniyetlerin ve kültürlerin yaşamasına olanak tanımış bu nedenle uzun yıllardır Akdeniz havzası, bu çekicilikleri yerinde görmek, yaşamak için her yıl binlerce turist akınına uğramaktadır (Emekli, 2002: 5). Türkiye üniversitelerinde turizm coğrafyası ders içeriklerinin daha çok mevcut kaynaklar üzerinden anlamaya ve anlatmaya yönelik içerikler olduğu düşünülebilir. Türkiye'nin uygarlıkların beşiği olduğu prehistorik çağlardan günümüze kadar birçok uygarlığa ev sahipliği yaptığı (Hititler, Lidyalılar, Frigyalılar, Likyalılar, Persler, Helentistik dönem, Roma uygarlığı, Anadolu Selçuklu uygarlığı, Osmanlı uygarlığı) ve uygarlıkların Anadolu'nun farklı yerlerine dağılım göstermesinden dolayı Türkiye'nin bölgelerinin turizm açısından ele alındığı düşünülebilir. Ayrıca bu bağlamda tarihi kaynaklar ve Anadolu Uygarlıkları içeriklerinin ele alındığı görülmektedir. Ancak bu içeriklerin bilgi verici olmaktan ziyade daha anlayarak, içselleştirecek örneğin; geziler, belgeseller, görseller, müze gezileri, konunun uzmanlarını derse davet ederek daha öğretici ve daha bilinçli hale getirilmelidir. Ayrıca ders içeriklerinde iklim ve turizm çeşitleri de önemli temaları oluşturmaktadır. Türkiye coğrafyasının iklimsel özelliklerinin ve doğal kaynakları sebebiyle birçok turizm türlerine yapmaya elverişlidir. Diğer yandan Türkiye üniversitelerinde var olan mevcut doğal ve kültürel kaynakların son derece bol ve çeşitli olduğu görülmektedir. Türkiye üniversiteleriyle İspanya ve İtalya üniversitelerinin karşılaştırıldığında Türkiye üniversitelerinde kaynakların olumsuz etkilenmeden gelecek kuşaklara tahrip olmadan aktarılması konusunda ders içeriklerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Turizm coğrafyası ders içeriklerinde çevre bilinci, turizm çevre etkileşimi verilebilir. İspanya üniversitelerinde turizm coğrafyası içeriklerinde dünya coğrafyasını tanımaya yönelik olduğu görülmektedir. Bunun yanında dünyadaki uluslararası turist verilerini anlamaya yönelik içerik bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında dünyanın farklı coğrafyalarını tanımak ve uluslararası turizm verileriyle dünya turizmini anlamaya yönelik olduğu düşünülebilir. Aynı zamanda İspanya coğrafyasını farklı coğrafyalarla öğrenciye karşılaştırmalı analizini yapmasını sağlayarak üstünlüklerini ve eksiklerini anlamaya ve yorumlamaya çalışabilir. İspanya üniversitelerinde turizm coğrafyası derslerinde sürdürülebilir turizm, destinasyon yönetimi, turizm planlaması içerikleri bulunmaktadır. İspanya turizmi eğitiminde mevcut kaynakların bölgesel, ülkesel olarak ekonomik, çevre, kültürel, toplumsal bakımından sürdürülebilir olmasına yönelik içerikler olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında öğrencinin bilincini ve farkındalığını oluşturarak turizm sektörüne olumlu bakması sağlanabilir. Dolayısıyla İspanya turizmi eğitiminde mevcut

kaynakların yerel, bölgesel ve ülke olarak planlama ve politika çevresinde kaynakların yönetimine dikkat edildiği görülebilir. Diğer yandan İspanya’da iklim temasının üst sıralarda olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında turizm açısından iklimin önemli olduğu ve belirleyici faktör olduğu söylenebilir. Öğrencinin küresel ısınma, sıcaklık ve iklim değişiklikleri konusunda da farkındalığı artmış olabilir. İspanya’da diğer turizm coğrafyası konusunun jeomorfolojik özellikler önemli olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında öğrencilere mevcut olan doğal kaynaklarının oluşum sürecini anlamaya yöneltmek ve doğal kaynakların farkındalığını oluşturabilir. İspanya’da diğer önemli konu turizm tarihi olduğu görülmektedir. Turizm tarihi konusunda öğrencilere turizm gelişim sürecini anlamaya yöneltmektir. İtalya üniversitelerinde turizm coğrafyası içeriklerinde kültür turizmi önemli yer almaktadır. İtalya’nın roma imparatorluğunun gelişim yeri olması dolayısıyla kültürel miras kalıntıları oldukça yoğundur. Yerel halkın buradan ekonomik gelir elde etmesi sebebiyle kültür turizmi temasına öncelik verildiği söylenebilir. Diğer yandan sürdürülebilir turizm önemli temalar arasında olduğu görülmektedir. Mevcut olan kültürel miras kalıntılarını devamlılığını olumsuz yönde etkilenmeden geleceğe yönelik aktarımını dikkat edildiği söylenebilir. Diğer yandan politik coğrafya, beşeri coğrafya ve ekonomik coğrafya temalarında önemli olduğu söylenebilir. Mevcut olan kültürel turistik kaynakların politik, beşeri ve ekonomik açıdan öğrencilerde bilinç oluşturmaya yönelik olabilir. Portekiz üniversitelerinde destinasyon çeşitleri ve turizm çeşitlerine yönelik temaların önemli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Portekiz turizminde yılın bütün aylarına yönelik turizm faaliyetlerini arttırmak ve Portekiz’in farklı bölgelerinde turizm faaliyetlerini yaygınlaştırma konusunda öğrencileri bilinçlendirme olarak düşünülebilir. Diğer yandan fiziki coğrafya temasından Portekiz’in doğal çekicilikleri ve doğal kaynakları yönünde öğrencileri bilinçlendirmeye yönelik olabilir. Diğer yandan turizm etkileri (ekonomik, sosyal, çevresel, kültür) teması ile öğrencileri Portekiz’deki turizm faaliyetlerinin çıktılarını sorgulamaya yönelik olabilir. Akdeniz çanağındaki ülkelerde yapılan bu çalışmada ülkelerin ders içeriklerinin mevcut doğal ve kültürel kaynaklarını anlamaya, korumaya ve sürdürülebilir olmaya yönelik içerikler olduğu görülmektedir. Akdeniz çanağındaki ülkelerin hangi turizm türlerinden ekonomik gelir elde ediyorsa konularını bu yönde geliştirdiği görülmektedir. İspanya ve İtalya turizm tarihi konusuna farklı olarak önem verildiği görülmektedir. Herhangi ülkede, bölgede ve destinasyonda turizmin oluşması, gelişmesi ve çeşitlenmesi ve farklı destinasyonlara yayılması o yerin coğrafi özelliklerine bağlı olduğu görülmektedir. Ülkelerin sahip olduğu doğal ve kültürel kaynakların gelecek kuşaklara bozulma olmadan aktarılması ve bilinci kazandırılması eğitim yoluyla oluşturulabilir. Bu açıdan bakıldığında coğrafi özellikleri anlama ve yorumlama kabiliyeti turizm coğrafya dersiyle kazandırılabilir. Turizm coğrafyası dersi kapsamında ele alınan konular ve içerikler önem arz etmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi’nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, O. İ. ve Akengin, H. (2015). *Coğrafya Biliminin Tanımı İlkeleri, Konusu, Bazı Temel Kavramları ve Öğretimi*, (Editör: Hamza Akengin ve İskender Dölek, Genel Fiziki Coğrafya) Pegem Akademi, 2. Baskı, Ankara.
- Chabot, G. (1957). *L'évasion urbaine. La vie Urbaine, L'information géographique*, 14, 205-206.
- Che, D. (2009). Teaching tourism geography. *Tourism Geographies*, 11(1), 120-123.
- Crang, M. (2004). Cultural geographies of tourism. *A Companion to Tourism* (Edited by: A. A. Lew, C. M. Hall and A. M. Williams) Blackwell Publishing, UK.
- Diaz Alvarez, R. J. (1988). *Geografia Del Turismo*. Sintesis Editorial, Spain.
- Doğaner, S. (2019). Türkiye turizm coğrafyası literatür incelemesi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 17(34), 441-476.
- Dornan, D. and Truly, D. (2009). Tourism geography education: Opportunities, obstacles and the production of Tourism Geographers. *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism, Space, Place and Environment*, 11(1), 73-94.
- Dufort, B., Erickson, S., Hamilton, M., Soderquist, D. and Zigray, S. (2018). *World Geography*. Michigan Open Book Project. <http://textbooks.wmisd.org/dashboard.html>, Erişim tarihi: 27.06.2025.
- Emekli, G. (2002). *Turizm Eğitiminde Coğrafya ve Turizm Coğrafyasının Önemi*. T.C Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitim Şurası-2002, Ankara.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: Kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15, 51-59.
- Everitt, S. B. and Dunn, G. (2001). Correspondence Analysis. *Applied Multivariate Data Analysis*. (2nd Edition) Wiley, London.
- Hall, C.M. and Page, S. J. (1999). *The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place Andspace*. New York: Routledge.
- Hall, M. C. (2005). Reconsidering the geography of tourism and contemporary mobility. *Geographical Research*, 43(2), 125-139.
- Hall, M. C. and Page, J. S. (2009). Progress in tourism management: From the geography of tourism to geographies of tourism- A review. *Tourism Management*, 30, 3-6.
- Hall, M. C. (2013). Framing tourism geography: Notes from the underground. *Annals of Tourism Research*, 43, 601-623.
- Hall, M. C., Scott, D. and Gössling, S. (2013). The primacy of climate change for sustainable international tourism. *Sustainable Development*, 21, 112-121.
- Hall, M. C. and Page, J. S. (2014). *The Geography of Tourism and Recreation Environment, Place and Space*. (Fourth Edition), Routledge: London.
- Hall, M. C. (2014). Developments in the Geographies of Tourism: Knowledges, actions and cultures: In Geographies of Tourism: European Research Perspectives, *Tourism Social Science Series*, 19, 11-34.
- Han, G., Ng, P. and Guo, Y. (2014). The state of tourism geography education in Taiwan: a content analysis. *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 17(2), 279-299.

- İçen, D., Özgören, A. A. ve Semerci, A. B. (2023). Duygu ve his analizi ile uyum analizinin birlikte kullanımı: Türkiye’de annelik hakkındaki görüşlerin incelenmesi. *Nicel Bilimler Dergisi*, 5(2), 117-134.
- Gibson, C. (2008). Locating geographies of tourism. *Progress in Human Geography*, 32(3), 407-422.
- Gilbert, E. W. (1939). The growth of island and seaside health resorts in England. *Scottish Geographical Magazine*, 55, 16-35.
- Gilbert, E. W. (1949). The growth of Brighton. *The Geographical Journal*, 114(1-3), 30-52.
- Greenacre, J. M. (2010). Correspondence Analysis. *Focus Article*, 2, 613-619.
- Jiang, Q, Fang, W. LePage, B. and Han, G. (2024). How Is Tourism Geography Situated in Taiwan? Geography Versus Tourism and Recreation, *Sustainability*, 16, 1-13.
- Joo D., Woosnam M. K., Shafer, S. C., Scott, D. and An, S. (2017). Considering Tobler’s first law of geography in a tourism context. *Tourism Management*, 62, 350-359.
- Lozato, G. (1993). *Géographie du Tourisme* (4th Edition). Paris: Masson.
- Lazzarotti, O. (2002). French tourism geographies: A review. *Tourism Geographies*, 4(2), 135-147.
- Leiper, N. (1979). The framework of tourism: Towards a definition of tourism, tourist and the tourist industry. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 390-407.
- Lew, A.A., Hall, M. C. and Williams, M. A. (2004). *A Companion to Tourism*. Blackwell Publishing Ltd., Oxford, UK.
- Lew, A., Hall, M. C. and Timothy, D. (2008). *World Geography of Travel and Tourism. A Regional Approach* (First Edition) Butterworth Heinemann, Oxford, UK.
- Martinez-Hernandez, C. and Yubero, C. (2020). Explaining urban sustainability to teachers in training through a geographical analysis of tourism gentrification in Europe. *Sustainability*, 12 (67), 1-19.
- Miossec, J. (1977). Un modèle de l’espace touristique? *Espace Géographique*, 1, 8-41.
- Nelson, V. (2021). *An Introduction to the Geography of Tourism* (third edition). The Rowman & Littlefield Publishing Group, UK.
- Nice, B. (1965). *Geografia e studi turistici*. Riv. Geografia. Italy., 72, 249–267.
- Özel, S. (2004). Çoklu uyum analizinin sağlık alanındaki araştırmalarda kullanımı ve bu alanda bir uygulaması. (Doktora tezi) İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Biyoistatistik ve Demografi Bilim Dalı, İstanbul.
- Pearce, G. D. (1979). Towards a geography of tourism. *Annals of Tourism Research*, 6(3), 245-272.
- Pedrini, L. (1984). The geography of tourism and leisure in İtaly. *GeoJournal*, 9(1), 55-57.
- Schmelzkopf, K. (2002) Interdisciplinarity, Participatory Learning and the Geography of Tourism, *Journal of Geography in Higher Education*, 26 (2), 181-195,
- Sharma, P. J. (2022). *Tourism Geography and Ecology*. (First Edition) Laxmi Publications Pvt. Ltd, New Delhi.
- Shattuck, J. (2017). *Geography*. (First Edition) Britannica Educational Publishing in Association with Rosen Educational Services. New York.
- Soneiro, C. (1991). *Aproximacion A La Geografia Del Turismo*. Sintesis Editorial, Spain

- Şahin, C. (2003). *Coğrafyaya Giriş*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Genişletilmiş Baskı, Ankara.
- Tabales, F. A., Hernandez, G. M. and Ivars, A. J. (2010). La investigacion de la geografia del turismo en las comunidades autonomas Espanolas. Red de Bibliotecas Universitarias, Spain.
- Toschi, U. (1957). Aspetti geografici dell'economia turistica. Atti XVII Congr. Geogre. II, 443-470.
- Timothy, J. D. (2017). Geography: The substance of tourism. *Tourism Geographies, An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 20(1), 166-169.
- Williams, S. (2009). *Tourism Geography: A new synthesis*. (Second Edition). Routledge Taylor & Francis Group, New York.
- Wilson, J. (2012). *Routledge Handbooks of Tourism Geographies*. Routledge Taylor & Francis Group, New York.
- Wilson, J. and Clave, A. S. (2013). *Geographies of Tourism: European Research Perspectives*. Tourism Social Science Series, 19, Emerald Group Publishing Limited, London.